

Vet du att du bor i en kulturhistoriskt värdefull miljö?

Information till husägare i Falu tätort

Stora delar av Falu tätort ingår i Världsarvet Falun. Det betyder att området har ett särskilt högt kulturhistoriskt värde och skyddas genom olika bestämmelser. Alla byggnader ska tas om hand varsamt och en del hus får inte förvanskas. Det kan till exempel innebära att man inte får byta fönster eller panel eller bygga om hur man vill. Det kan behövas bygglov/anmälan för både ombyggnad och vanligt underhåll. Områdena och bebyggelsen är skyddad för att säkerställa att de värden som är speciella finns kvar i framtiden. Det är ofta dom värdena som gör att vi trivs eller tycker att en miljö eller byggnad är vacker!

Ett världsarv är en av Unesco utsedd plats som är så speciell eller värdefull att den ska bevaras för all framtid. Det finns drygt 1000 världsarv i hela världen, varav 15 i Sverige. Falun kom med på världsarvslistan år 2001. Industrin vid Falu Gruva lade grunden till det som vi idag kallar det moderna, svenska industrisamhället. I Världsarvet Falun ingår Falu Gruva, staden och det omgivande bergsmanslandskapet.

Särskilt värdefulla områden och byggnader

Särskilt värdefulla områden och byggnader får inte förvanskas enligt Plan- och bygglagen 8 kap 13 §.

Trästädsdelarna Elsborg, Östanfors och Gamla Herrgården är utpekade som särskilt värdefulla områden, men hela innerstaden ingår i Världsarvet Falun och har därmed särskilda kulturhistoriska värden.

Särskilt värdefulla byggnader finns i hela staden. Det kan vara allt från monumentala byggnader, som palats och rådhus, till "vanlig" bebyggelse som träkåkar, hyreshus från 1950-talet och industribyggnader. En särskilt värdefull byggnad är välbevarad och berättar på något sätt om en svunnen tid och olika sociala miljöer.

På särskilt värdefulla byggnader kan ofta det befintliga materialet/originalmaterialet vara viktigt att bevara och det kan innebära förvanskning att till exempel byta fönster, hela panelen eller byta takmaterial.

Hur vet jag om mitt hus är särskilt värdefullt?

- Byggnaden är utpekad och har ett skydd i en detaljplan eller en områdesbestämmelse.
- Byggnaden är utpekad som värdefull i Falu kommuns bevarandeplan.
- Om byggnaden är uppförd före 1920 är den med stor sannolikhet särskilt värdefull.
- Även nyare eller modern bebyggelse kan vara särskilt värdefull om den till exempel är tidstypisk, har ett eget arkitektoniskt uttryck eller på annat sätt tydliggör tidigare samhällsförhållanden.

För vilka åtgärder måste jag söka bygglov?

Om du bor i någon av trädadsdelarna Elsborg, Östanfors eller Gamla Herrgården eller om ditt hus har ett skydd enligt detaljplan eller en markering i Falu kommuns bevarandeplan så behöver du söka bygglov för i princip alla ändringar som berör husets utsida, till exempel fönsterbyten eller byte av panel.

Du ska söka bygglov för:

- byte av kulör eller färgtyp
- utbyte av fasadbeklädnad (panel, puts med mera)
- fönster- och dörrbyte, inklusive karm och foder
- byte av takmaterial
- ingrepp som berör husets stomme och tak
- åtgärder som gör att byggnadens yttre utseende påverkas

- att uppföra Attefalls-byggnad, göra tillbyggnad oavsett storlek, bygga takkupor, burspråk, balkong eller annan utstickande byggnadsdel, inreda ytterligare bostad, uppföra skärmtak eller skyddad uteplats.

För vilka åtgärder behöver jag göra en anmälan?

Om du bor i Elsborg, Östanfors eller Gamla Herrgården, eller om din byggnad har ett skydd i detaljplan behöver du göra en anmälan till kommunen även för vanligt underhåll.

Med underhåll menas att du gör något för att bibehålla byggnadens konstruktion, funktion, material, användningssätt, utseende eller kulturhistoriska värde. Generellt ska underhåll utföras med likadant material och samma kulör som tidigare.

Du behöver göra en anmälan för:

- målning av fasad, även om du målar i samma kulör
- lagning av tak
- lagning av fasad
- större invändiga förändringar som att ändra planlösning eller bärande stomme
- renovering av fönster.

Ovanstående text är ett förtydligande av vad som redan gäller för kulturhistoriskt värdefull bebyggelse enligt Plan- och bygglagen, och innebär ingen skärpning av gällande regelverk. Utöver ovanstående gäller den generella bygglovs- och anmälningsplikten. Läs mer om bygglov och anmälan på www.boverket.se.

Vill du veta mer?

Läs mer om kulturhistoriskt värdefull bebyggelse på www.falun.se/kulturmiljo och se hur just ditt hus är värderat ur ett kulturhistoriskt perspektiv i bevarandeplanen för Falu innerstad.

Har du frågor får du gärna kontakta Falu kommun via vårt kontaktcenter på telefon 023-830 00.

Hit kan du vända dig för byggnadsvårdsrådgivning

- Falu kommun. Frågor som rör byggnadsvård/bebyggelse med koppling till bygglov och planfrågor. Allmän byggnadsvårdsrådgivning.
- Dalarnas Museum. Allmän byggnadsvårdsrådgivning.
- Länsstyrelsen Dalarna. Frågor som rör byggnadsminnen, kyrkor, arkeologi och bidrag till kulturmiljövård.